

A&W-rapport 1305

ECOLOGISCHE BEOORDELING NIEUWBOUW TE BLANKENHAM

in opdracht van

Altenburg & Wymenga ECOLOGISCH ONDERZOEK

A&W-rapport 1305

ECOLOGISCHE BEOORDELING NIEUWBOUW TE BLANKENHAM

Projectnummer 1464blm	Projectleider E. 	 Eindrapport
Autorisatie Goedgekeurd	Paraaf 	Datum 11 november 2009

 2009.

Ecologische beoordeling nieuwbouw te Blankenham. A&W-rapport 1305. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

OPDRACHTGEVER

Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1, 8331 XE Steenwijk
Tel.

FOTO VOORPLAAT

Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
, Katlijk

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
Telefoon , Fax
E-mail:
Web: www.altwym.nl

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. VOorgenomen Plannen	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermde gebieden	5
3.2. Beschermde soorten	6
4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING	9
4.1. Algemeen	9
4.2. Effecten op beschermde gebieden en beoordeling	9
4.3. Effecten op beschermde soorten en beoordeling	10
4.4. Samenvattende tabel	11
5. CONCLUSIES	13
5.1. Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	13
5.2. Conclusies m.b.t. beschermde soorten	13
LITERATUUR	15
BIJLAGEN	
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Steenwijkerland bereidt de nieuwbouw voor van 17 woningen nabij Blankenham. Op dit moment bevindt de planvorming zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te beoordelen of de voorgenomen plannen stuiten op conflicten met de vigerende natuurwetgeving. De gemeente Steenwijkerland heeft Altenburg & Wymenga verzocht het onderzoek en de beoordeling uit te voeren.

Doel

Deze studie is een ecologische quickscan. De effecten van de herinrichting worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen plannen: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 12 augustus 2009 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een uitgebreidere beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar de paragrafen 1.2 en 2.3 in bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of

cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto's 1 & 2.
Het plangebied vanaf de Kerkbuurt, met daarachter de bebouwing van Blankenham (boven). De sloot langs het plangebied (onder). Foto's: Altenburg & Wymenga 2009.

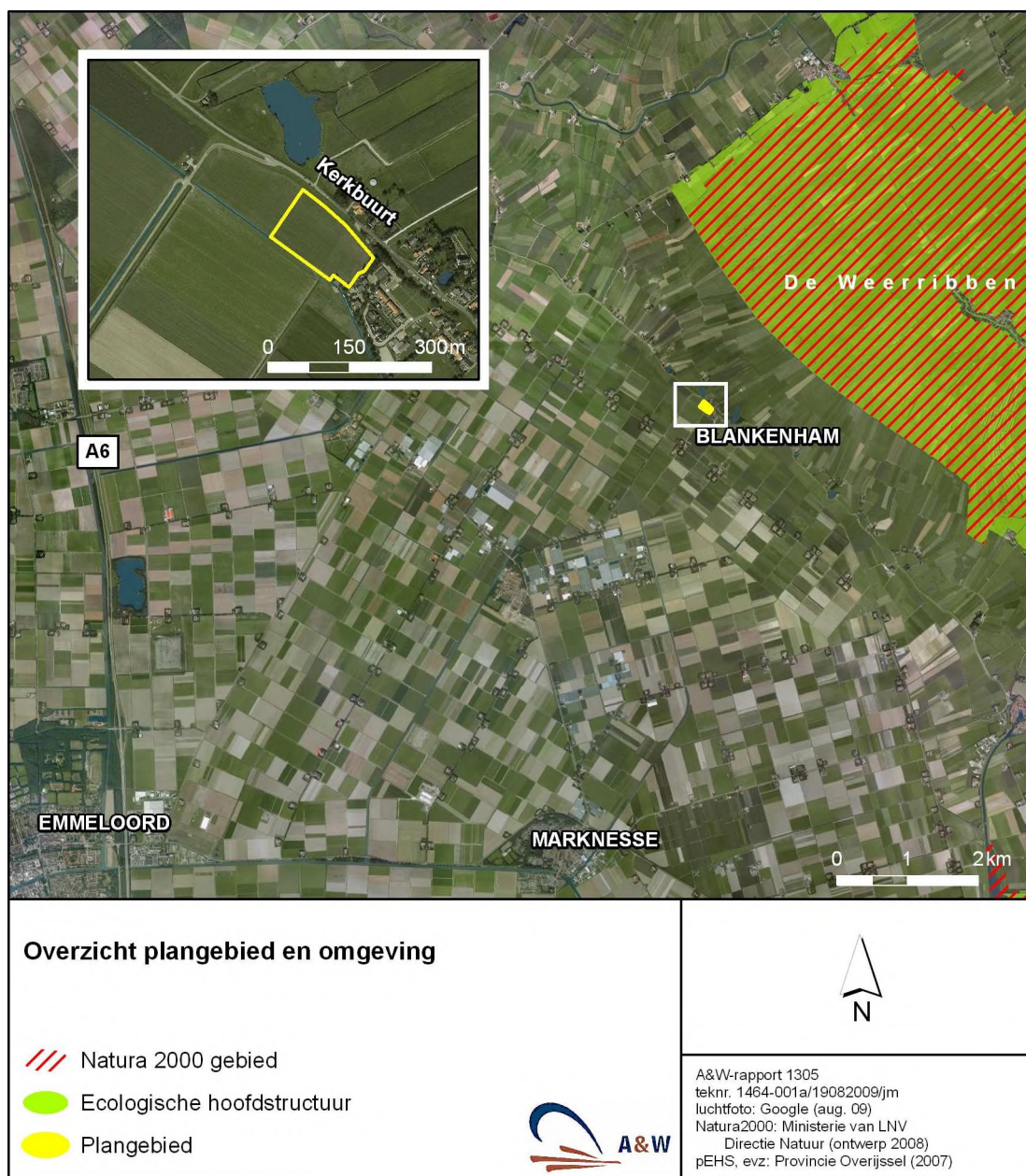
2. VOORGENOMEN PLANNEN

2.1. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied ligt aan de Kerkbuurt, aan de rand van Blankenham in de gemeente Steenwijkerland (figuur 1). Het gebied wordt begrensd door de Kerkbuurt, de provinciegrens Overijssel-Flevoland en de bebouwde kom van Blankenham aan de zuidoostzijde. De provinciegrens loopt over een sloot langs het plangebied (zie foto 1). Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 3,5 ha en bestaat in de huidige situatie uit twee kadastrale percelen met intensief agrarisch grasland. In het gebied is geen bebouwing en geen opgaande begroeiing aanwezig.

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

De beoogde plannen bestaan uit het bouwrijp maken van twee kadastrale percelen die nu in gebruik zijn als agrarisch grasland. Op deze percelen worden vervolgens 17 woningen gebouwd. Het is mogelijk dat er werkzaamheden worden uitgevoerd aan de sloot aan de zuidzijde van het plangebied. We gaan bij de beoordeling in hoofdstuk 3 uit van het gegeven dat bij de aanleg van de woonwijk het gebied niet wordt onderbemalen.

Figuur 1.
Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000 gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (www.minlnv.nl). De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'Weerribben', 'Wieden' en 'Rottige Meenthe en Brandemeer'. Het Natura 2000-gebied 'Weerribben' is gelegen op ongeveer 1 km ten noordoosten van het plangebied. Het Natura 2000-gebied 'Wieden' ligt op ongeveer 6 km ten zuiden, en het Natura 2000-gebied de 'Rottige Meenthe en Brandemeer' op ongeveer 5 km ten noorden van het plangebied.

Natura 2000-gebieden 'Wieden' en 'Rottige Meenthe en Brandemeer'

In het aanwijzingsbesluit zijn onder andere de niet-broedvogels Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans en Smient opgenomen. Het is van deze soorten bekend dat ze tevens buiten het Natura 2000-gebied foerageren. Voor deze soorten wordt een foerageerbereik vanuit slaapplekken aangehouden van 5 km (Van der Hut *et al.* 2009a). Gezien de afstand tot het plangebied worden voor wat betreft de voornoemde niet-broedvogels geen ecologische relaties verwacht tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied 'Wieden'.

Gezien de relatief grote afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden 'Wieden' en 'Rottige Meenthe en Brandemeer', wordt er geen ecologische relatie verwacht tussen het plangebied en de overige aangewezen natuurwaarden van deze Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebied 'Weerribben'

In het ontwerpbesluit van het Natura 2000-gebied 'Weerribben' zijn instandhoudingdoelstellingen geformuleerd voor een aantal habitattypen, plantensoorten, ongewervelde diersoorten, vissoorten, vogelsoorten en één zoogdiersoort.

Voor een aantal van de aangewezen natuurwaarden geldt, dat ze naar verwachting niet door de plannen worden beïnvloed. De reden hiervoor is dat deze natuurwaarden geen ecologische relatie hebben met het plangebied en de directe omgeving. Er worden geen hydrologische effecten verwacht, aangezien er geen onderbemaling plaatsvindt en het bouwoppervlak relatief beperkt van omvang is. Ook ondervinden deze natuurwaarden geen directe gevolgen van de beoogde herinrichting. Het gaat hierbij om alle habitattypen, plantensoorten, ongewervelde dieren, de aangewezen zoogdiersoort en enkele broedvogelsoorten. Aan deze groepen wordt verder geen aandacht besteed.

Gezien de verspreidingsgegevens en de aanwezigheid van oppervlaktewater binnen het plangebied, is het mogelijk dat de aangewezen vissoorten Bittervoorn, Grote modderkruiper en Kleine modderkruiper in de sloot in het plangebied aanwezig zijn. De watersystemen van

het Natura 2000-gebied 'Weerribben' en het plangebied staan niet met elkaar in verbinding. Om deze reden is er voor wat betreft vissen geen ecologische relatie tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied 'Weerribben'.

In het aanwijzingsbesluit zijn de broedvogels Zwarte stern en Purperreiger opgenomen. Deze broedvogels zijn niet strikt gebonden aan het Natura 2000-gebied 'Weerribben'. De soorten broeden binnen de grenzen van het Natura 2000 gebied, maar foerageren ook hierbuiten. Het is de verwachting dat de Zwarte stern en de Purperreiger regelmatig in de omliggende gebieden zullen foerageren, waarbij ze onder andere gebruik maken van sloten. Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van de bebouwing en andere verstoringsbronnen (zoals de verkeersweg), worden deze soorten niet in het plangebied verwacht. Er is hierdoor voor wat betreft Purperreiger en Zwarte stern geen ecologische relatie tussen het Natura 2000-gebied en het plangebied.

Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied is geen onderdeel van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Aan de overzijde van de Kerkbuurt, op ongeveer 500 meter afstand, bevindt zich een zoekgebied van de PEHS (Gebiedsplan Provincie Overijssel 2008).

Overige gebiedsbescherming

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen gebieden die op een andere wijze beschermd zijn ten aanzien van natuurwaarden, zoals door de provincie aangewezen ganzenfoeragegebieden.

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit agrarisch grasland met beperkt ecologische waarden. Gezien de huidige staat van het plangebied moet mogelijk toch rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze behoren tot de volgende groepen:

- Vissen
- Amfibieën
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Vanwege de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. Deze niet-relevante en relevante soortgroepen zijn hieronder beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Het plangebied bestaat momenteel uit soortenarm agrarisch grasland. Gelet op de omstandigheden in het plangebied, worden hier geen wettelijk beschermde plantensoorten verwacht.

Ongewervelde dieren

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor beschermde libellen en waardplanten voor beschermde dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al* 2004, Timmermans *et al.* 2004, EIS-Nederland *et al* 2007).

Reptielen

Het plangebied is door zijn ligging en kenmerken ongeschikt voor reptielen. In het plangebied worden dan ook geen reptielen verwacht.

Relevante soortgroepen

Vissen

Op basis van expertise van A&W en verspreidingsgegevens van RAVON, blijkt dat de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper nabij het plangebied voorkomt (RAVON 2007). De aan het plangebied grenzende sloot voldoet aan de ecologische eisen die deze soort aan zijn leefgebied stelt. Tijdens het veldbezoek in augustus 2009 is de sloot bevestigd met behulp van een steeknet. Hierbij is de Kleine modderkruiper echter niet waargenomen. Wel zijn de algemeen voorkomende Tiendoornige stekelbaars, Blankvoorn en Baars aangetroffen.

Op basis van de aanwezige ecologische waarden in de sloot en de verspreidingsgegevens van beschermde vissoorten (RAVON 2007) worden geen andere (middel)zwaar beschermde vissoorten verwacht.

Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de omgeving van het plangebied licht beschermde amfibieën voorkomen, zoals Gewone pad, Bruine kikker en Meerkikker (RAVON 2007). Het is te verwachten dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de genoemde algemene, licht beschermde amfibieënsoorten.

Uit de verspreidingsgegevens blijkt, dat in de directe omgeving van het plangebied de zwaar beschermde Rugstreeppad voorkomt ([redacted] *et al.* 2005, Spitzen- van der Sluijs & [redacted] 2008). Uit onderzoek is gebleken, dat met name slootranden, erven en bebouwing belangrijke onderdelen vormen van het leefgebied van de Rugstreeppad ([redacted] & [redacted] 2008). Akkers en weilanden bleken minder van belang voor deze soort. Gezien het huidige agrarische gebruik binnen het plangebied en de huidige toestand van de aangrenzende sloot, wordt deze soort niet verwacht binnen het plangebied.

Vogels

Het plangebied ligt aan de rand van de bebouwing van Blankenham. Binnen het plangebied is in zeer beperkte mate opgaande vegetatie aanwezig is. Het plangebied is daarom voor veel broedvogels ongeschikt. Nabij de aangrenzende sloot kunnen enkele algemeen voorkomende soorten tot broeden komen, zoals Wilde eend en Meerkoet. In het plangebied en het aangrenzende weide- en akkerland kunnen ook enkele minder kritische weidevogels broeden, zoals Kieviet, Scholekster en Graspieper. De directe omgeving van het plangebied kan gezien de aanwezige verstoringsbronnen worden beschouwd als ongeschikt weidevogelgebied voor soorten als Grutto.

Nestplaatsen van vogelsoorten met een jaarronde bescherming, zoals Grote bonte specht, Havik en Huiszwaluw, zijn niet aanwezig in het plangebied.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied komen verschillende vleermuissoorten voor (Limpens *et al.* 1997), zoals Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger.

Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving kunnen een functie vervullen als foerageergebied voor de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Water- en Meervleermuizen foerageren met name boven open water of waterrijke omgeving met enige omvang. Omdat Meervleermuis en Watervleermuis veelal gebruik maken van een ander jachtbiotoop, worden deze soorten niet verwacht binnen het plangebied.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen hebben hun verblijfplaatsen meestal in bomen of gebouwen. In het plangebied zijn geen gebouwen of bomen aanwezig. Er zijn daarom geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren, zoals sloten, houtwallen of huizenblokken. Gezien de geringe omvang van de sloot en de omliggende landschapselementen, zijn deze niet geschikt als onderdeel van een vliegroute voor vleermuizen. Er worden om deze reden geen vliegroutes van vleermuizen binnen het plangebied verwacht.

Overige zoogdieren

In (de directe omgeving van) het plangebied komt waarschijnlijk een aantal licht beschermde zoogdieren voor, zoals Mol, Haas, Veldmuis, [REDACTED] en Egel. Er zijn echter weinig recente waarnemingen bekend (www.zoogdierenatlas.nl). Voor enkele van genoemde soorten kan het plangebied deel uitmaken van het leefgebied.

Gezien de huidige staat van het plangebied worden er geen (middel)zwaar beschermde zoogdiersoorten verwacht.

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

Door de herinrichting wordt een deel van het (half) natuurlijke biotoop in het gebied verhard. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre habitatverlies voor soorten optreedt. Tevens kan de inrichting en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij een rol kunnen spelen, zijn:

- aantasting of verlies van leefgebied
- verstoring tijdens de bouw
- verstoring door het nieuwe gebruik

De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN EN BEOORDELING

Natura 2000-gebieden

Gezien de relatief grote afstand en/of het ontbreken van ecologische relaties tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden 'Weerribben', 'Wieden' en 'Rottige Meenthe en Brandemeer', kan worden aangenomen dat de beoogde herinrichting geen negatieve effecten op deze gebieden en hun aangewezen natuurwaarden veroorzaakt. Dit geldt ook voor effecten als gevolg van bijvoorbeeld geluid en trillingen tijdens de aanlegfase.

Als gevolg van het nieuwe gebruik van het plangebied is er mogelijk sprake van een beperkte toename van het aantal recreanten dat de omliggende Natura 2000-gebieden bezoekt. Op dit ogenblik wordt het bezoekersaantal van de Weerribben en Wieden geschat op 350.000 fietsers, 60.000 watersporters en 59.000 wandelaars per jaar (Van der Hut *et al.* 2009b). De eventuele toename (17 woningen) valt daarbij in het niet. Om deze reden worden er wat betreft recreatie geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden verwacht.

De plannen stuiten gezien het bovenstaande niet op bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet.

PEHS

Vanwege de afstand tussen de PEHS en het plangebied en de relatief beperkte ingreep, worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden van de PEHS. De plannen veroorzaken daarom geen conflict met de regelgeving omtrent de PEHS.

Overige gebiedsbescherming

Er liggen in de omgeving van het plangebied geen gebieden die op een andere wijze worden beschermd dan volgens de bovenstaande regelgeving. Er zijn daarom geen bezwaren vanuit overige regelgeving ten aanzien van beschermde gebieden.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN EN BEOORDELING

Vissen

Er komen geen beschermde vissoorten voor in de sloot langs het plangebied. Indien werkzaamheden worden uitgevoerd aan deze sloot, veroorzaken deze daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen.

Amfibieën

Licht beschermde amfibieën

Er komen waarschijnlijk enkele licht beschermde amfibieënsoorten in het plangebied voor. Bij de herinrichting gaat er een deel van het leefgebied van deze soorten verloren. Voor deze amfibieënsoorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De herinrichting veroorzaakt daarom ten aanzien van deze licht beschermde soorten geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Rugstreeppad

De Rugstreeppad is een zwaar beschermde soort volgens de Flora- en faunawet. Dit houdt in dat negatieve effecten op deze soort, zoals verstoring, volgens deze wet niet zijn toegestaan. De soort wordt in de huidige situatie niet verwacht binnen het plangebied, maar het is mogelijk dat als gevolg van de herinrichting het plangebied (tijdelijk) geschikt wordt voor deze soort.

De Rugstreeppad is een pionierssoort die meestal wordt aangetroffen op losgrondige terreinen. Wanneer het plangebied bouwrijp wordt gemaakt, dan is er een grote kans dat deze geschikt wordt voor de Rugstreeppad. De losse zandgrond kan in dit geval gebruikt worden als verblijfplaats, de (regen)plassen als voortplantingswater. Het is van deze soort bekend dat de dieren zich zeer snel kunnen vestigen in geschikt 'gemaakt' biotoop. Omdat de Rugstreeppad in de directe omgeving van het plangebied voorkomt (zie paragraaf 3.2), bestaat er een grote kans dat dieren zich in het plangebied zullen vestigen bij het bouwrijp maken van het gebied. Wanneer de soort zich in het plangebied heeft gevestigd, zal er verstoring optreden onder invloed van de werkzaamheden. In dat geval ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet en dient er voor de verstoring van deze soort een ontheffing te worden aangevraagd.

Op de volgende manieren kan een conflict met de Flora- en faunawet worden voorkomen:

- *Het instellen van een tijdszonerings:* door de werkzaamheden te plannen binnen de inactieve periode van de Rugstreeppad (overwintering) kan nieuwvestiging binnen het plangebied worden voorkomen. Voor de overwintering van deze soort wordt de periode november – maart aangehouden (Spitzen-van der Sluijs *et al.* 2007). De herinrichting dient aan het einde van deze periode in dusdanig stadium te verkeren, dat het areaal waar verdere werkzaamheden plaats zullen vinden niet langer geschikt is voor de Rugstreeppad.
- *Het instellen van een ruimtelijke zonering:* met behulp van een amfibieënwand kan worden voorkomen dat de Rugstreeppad zich vestigt binnen het plangebied (Ministerie van LNV 2006). De amfibieënwand dient in dit geval te worden geplaatst voordat de werkzaamheden worden gestart. De amfibieënwand bestaat uit worteldoek dat aan paaltjes wordt bevestigd. Deze dient circa 20 cm te worden ingegraven en 50 cm hoog te zijn. Omdat de soort nachttactief is, is het van belang dat het gehele gebied van zonsondergang tot zonsopgang is omsloten met een dergelijke wand.

Vogels

De Flora- en faunawet beschermt primair broedende vogels en hun nesten, waardoor de broedperiode centraal staat. Wanneer de werkzaamheden voor de herinrichting tijdens het broedseizoen starten, worden mogelijk nesten en/of broedende vogels in of in de omgeving van het plangebied verstoord. Deze verstoring is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet. Het broedseizoen van de betreffende vogelsoorten loopt van half maart tot eind juli.

Indien de werkzaamheden vooraf aan het broedseizoen starten, zullen zich waarschijnlijk, door de verstoring die de werkzaamheden tot gevolg hebben, geen broedvogels in het gebied en de directe omgeving daarvan vestigen. Het is echter aan te bevelen om maatregelen te nemen die voorkomen dat er tijdens de werkzaamheden alsnog vogels in het gebied gaan nestelen (bijvoorbeeld het afdekken van zandhopen). Wordt er onverhoopt toch in of in de directe omgeving van het plangebied genesteld en er is kans op verstoring, dan moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode.

Vleermuizen

Foerageergebied

Mogelijk zal een deel van het foerageergebied voor vleermuizen tijdens het uitvoeren van de ingreep minder geschikt zijn. De in het plangebied te verwachten vleermuissoorten komen vaak voor in stedelijk gebied en kunnen naar verwachting ook na de herinrichting gebruik blijven maken van het plangebied. Bovendien is in de omgeving van het plangebied voldoende foerageergebied voor de voorkomende vleermuizen aanwezig. Om deze redenen veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes en verblijfplaatsen

In het plangebied worden geen vliegroutes en verblijfplaatsen verwacht van vleermuizen. Om deze reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten gaat door de herinrichting van het plangebied een deel van het leefgebied verloren. Voor licht beschermde zoogdiersoorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt daarom ten aanzien van deze soorten geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Er worden, behalve vleermuizen, geen zwaar beschermde zoogdiersoorten verwacht in of nabij het plangebied. Deze soorten (behalve vleermuizen) zijn daarom niet relevant voor de ecologische beoordeling.

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In de tabel op de volgende pagina is samengevat welke beschermde en kritische soorten (mogelijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld. Bij vleermuizen: (f) = mogelijk foeragerend.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Gewone pad	(+)	+	-	Nee
Meerkikker	(+)	+	-	Nee
Bruine kikker	(+)	+	-	Nee
Overige inheemse zoogdieren: Mol, Haas, Veldmuis, en Egel	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Inheemse broedvogels	(+)	+		Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Kleine modderkruiper	-	+	-	Nee
Categorie 3: (zware bescherming)				
Rugstreeppad	-	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Meervleermuis	-	+	-	Nee
Watervleermuis	-	+	-	Nee
Gewone dwergvleermuis	(f)	+	-	Nee
Ruige dwergvleermuis	(f)	+	-	Nee
Laatvlieger	(f)	+	-	Nee

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenomen plannen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt naar verwachting geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, PEHS en overige beschermde gebieden. De plannen stuiten daarom niet op bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet, regelgeving omtrent de PEHS en overige regelgeving ten aanzien van beschermde gebieden.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten

Er worden (mogelijk) licht beschermde soorten verstoord die behoren tot de soortgroepen amfibieën en zoogdieren. Voor verstoring van soorten van deze beschermingscategorie geldt bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstellingsregeling, waardoor geen ontheffingsaanvraag nodig is. De beoogde herinrichting veroorzaakt daarom ten aanzien van deze soorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

Rugstreeppad

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Rugstreeppad, mits wordt voorkomen dat deze soort zich tijdens de herinrichting vestigt in het plangebied. In paragraaf 4.3 wordt beschreven hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Vogels

In het plangebied zijn geen nestplaatsen van vogelsoorten aanwezig, die jaarrond worden beschermd door de Flora- en faunawet. De plannen veroorzaken ten aanzien van deze jaarrond beschermde nestplaatsen geen conflict met de Flora- en faunawet.

De plannen veroorzaken ten aanzien van overige vogelsoorten geen conflicten met de Flora- en faunawet, mits voldaan wordt aan de voorwaarde dat de werkzaamheden in het plangebied geen verstoring veroorzaken van broedvogels en hun nesten. In paragraaf 4.3 is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Overige soorten

Wettelijk beschermde soorten die in deze paragraaf niet worden genoemd, komen naar verwachting niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van de beoogde herinrichting. De plannen veroorzaken ten aanzien van de betreffende soorten geen conflicten met de Flora- en faunawet.

LITERATUUR

- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Hut, R.M.G. van der, A. Brenninkmeijer, J. Schut 2009a. Ecologische toetsing Nieuwveense Landen Meppel. A&W-rapport 1205. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv. Veenwouden.
- Hut, R.G.M. van der, de Jonge, C.J., Berkers, R.F.A., Davids, L. 2009b. Visitormanagementplan Nationaal Park Weerribben-Wieden. A&W-ecologisch onderzoek & Kenniscentrum Recreatie Den Haag. A&W-rapport 1146.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Kuijper, P.J., J. Schut, D. van Dulleman, H. Toorman, N. Goossens, J. Ouwehand, H.J.G.A. Limpens 2008. Experimental evidence of light disturbance along the commuting routes of pond bats (*Myotis dasycneme*). *Lutra* 51 (1): 37-49
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2006. Gedragscode Flora- en faunawet voor bouw- en ontwikkelingssector. Bouwend Nederland en Neprom verbeterde versie t.b.v. de terinzagelegging voor het Ministerie van LNV, ARCADIS rapport 110312/NA5/208/000098/001
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefebvre, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- RAVON 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.
- Rijsewijk A.C. van, W. Bosman, R. Zollinger 2005. Gebiedsdekkend onderzoek naar het voorkomen van de rugstreeppad (*Bufo calamita*) in de provincie Flevoland. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Spitzen – van der Sluijs, A. M. , R. Zollinger & A. C. van Rijsewijk. 2007. Ecologisch onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Spitzen-van der Sluijs, A.M. & A.C. van Rijsewijk 2008. Landschapsgebruik van de rugstreeppad in een intensief agrarisch landschap. RAVON 30: 45-50.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Geraadpleegde internetsites

- www.minlnv.nl

- www.natuurloket.nl
- www.zoogdierenatlas.nl

BIJLAGEN

1. RELEVANTE NATUURWETGEVING

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000 gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000 gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000 gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000 gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000 gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000 gebieden zijn toegestaan. Voor een

aantal Natura 2000 gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerp-besluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000 gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000 gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000 gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000 gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000 gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000 gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000 gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000 gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000 gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000 gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000 gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000 gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000 gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000 gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000 gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000 gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond

hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

1. Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
2. Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde *gedragscode*.
3. Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een *onthefing* nodig zijn.
4. Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een *gedragscode*, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde

gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000 gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt is in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden te aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000 gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

